

AZ IKONKERESŐK

HOLTI MÁRIA

Aki erre járművel utazik, jelentékeny tekintélyemelkedésre számíthat. Valamirevaló embernek rengeteg az ügye-baja a városban; ha más nem, hát felkeres egy ügyvédet, megtanácskozandó, miképpen lendíthetne sorsa kocsijának kerekén.

A városból való visszaérkezés is külön, rögtönzött dráma, valamennyi hajszálegyforma kivitelben, a drámai szöveg tudása pedig a bonton sarkalatos tétele. Minél több a köszönés helyett jól irányzott hogy van, hogy van, annál nagyobb népszerűsége számíthat. Akár az angolszász világban — mondhatnánk, és már azt sem merném állítani, hogy a mi vidékünk legeslegelső hogy vanja nem származott-e éppen a szigetországból. Még azok is, akik csak reggel váltak el egymástól, segítették fel az utast a buszra, látták el megbízásokkal és üzenetekkel, még azok is ott tapodnak félkörben, állják el a leszállók útját, kezüket tördelik, sápítoznak, és hányják teljes erőből a how dou you-t. Az enyéim közül senkit nem láttam. Első pillantásra rosszul is esett, mert arra nem gondoltam, hogy lehetek ott azért az enyéimek közül is elegen, tizenöt év alattiak, mégpedig jócskán. Így is volt.

Elsőnek csak nagy vonalakban akartam tájékozódni, ezért nem a fiatal mamához mentem — így hívták apám második feleségét —, hanem nagybátyámhoz, akinek kedvenc szavajárása ez volt: majd megmutatom én nektek, hogy az isten nem macska. Nyilván meg is mutatta, akinek kellett, mert egyebekben a vidék legnagyobb tiszteletben álló embere; aki csak hozzá fordult lelki vigasztért, az jó helyen kopogtatott. Ha lelki vigaszt talán nem is, de egy-két szem diót azért kapott az illető: tedd el, jól jöhet ez még.

És ez volt a hazatérés.

Nagybátyámat szokás szerint munkában találtam, éppen rozsdás,

görbe szegeket egyengetett a térdén egy vaslapocskán a kisfejszével. A sparherdben vidáman pattogott a tűz, itt még azon főztek. A villany csak pár hónapja, hogy megérkezett a vidékre; még nem barátkoztak meg egészen a rezsókkal, villanytűzhelyekkel, általában a villamos felszereléssel. A dolgot hátráltatta az is, hogy valakit, akinek már volt villanyresója, jól megütött az áram, mikor kifutatott valami folyadékot. Ez a villanyrázatás is várathatott volna valamit magára, mert jó egy évvel visszavetette a környék villamosítását.

— Félnék a villanytól, mint a gyehennától — mondja nagybátyám.

Nagyon lassan, vontatottan alakul ki az elmúlt tizenöt év tablója. Az, ami történt, de leginkább, ami történhetett volna. Szorgalmasan hallgatok, közben felkerül az asztalra a kecskesajt, a meggylikőr, az aludttej, bolti kevert gyümölcslekvár több kilós csomagolásban, egy kis tányéron pár szem olajbogyó, a még érintetlen, tep-siben sütött két rúdkenyér egyike, kötelezően savanyú, így eltart az idők végezetéig is, nem savanyodik tovább. Nagybátyám felesége kedveskedően a vitrines konyhaszekrény tetejére bök:

— Ott a dió, kosárban. Hogy el ne felejtjük.

Nem felejtjük el.

Nevezett vitrin részébe tűzve hatszor kilences kifakult fénykép, kisgyereket ábrázol összekulcsolt kézzel, meztelenül, olyan egyéves formát; aránytalanul nagy, gömbölyű fején meredekre fésült silány hajzat. Derülten nézem a képet, és elgondolom, valahányszor csak kinyitják ezt az üveges részt, a képet mindig ki kell emelni.

— Az ott te voltál, pici korodban — mondja nagybátyám felesége lelkendezve. — Nem emlékszel már rá?

— Hülyeségeket beszélsz, már hogy emlékezne, hogy is nézett ki egyéves korában — és nagybátyám a szögek helyett a térdét csapkodja zavart jókedvében. — Ahogy elnézem, ez még a mai fotójára se ismerne rá.

Ezzel a képügy el is volt intézve, és illendőnek láttam, hogy végre a fiatal mamára tereljem a beszéd fonalát. Természetesen arra hogy hogy van.

— Ja, az? — és nagybátyám felesége az ablak felé biccenti a fejét, ami címzésnek volt szánva, de olyan hangon, amelyet csak asszonyok képesek produkálni, még a legangyalabb fajtája is. — Fekszik.

— Fekszik? Beteg?

— Fekszik. A többi nem érdekes — dörren nagybátyám. — Te meg — fordul a felesége felé —, te meg ne keverd a kását. Tudod, hogy úgy is átmegy majd, ha már itthon van, át kell mennie, elvégre nem volt az olyan gonosz mostohája, egy újjal se bántotta. Hogy nem simogatta, egy újjal se, az már más, nem tartozik ide. Ha papíron is, mégiscsak az anyja. Van lába, hogy átmenjen, szeme is van, majd meglátja, mi a helyzet. Te meg csak ne keverd nekem a szart, van elég belőle.

— Nem is azért mondtam — pityeredik el az asszony, és köténye sarkát marcangolja.

Egyéniségéből kifolyón, nagybátyám, amiből csak teheti, elvi kérdést kovácsol magának. Nem házsártos, rátarti vagy úrhatnám, de az elveibe nem enged beleszólást. Azt mondják, annak idején az erdőbe sem ment állítólag, mondván, őt nem hívták. Hiába volt a rábeszélés, ijesztgetés, nem engedett abból, amit megmondott: engem nem hívtak. De hát — magyarázták neki —, oda senki sem meghívóval megy, csak megy, mert maradni nem lehet. Beszélhettek neki. Talán jobban is jártunk, hogy otthon maradt, mert még olyan pontos és bátor összekötőt és pecsétkészítőt, mint ő volt akkor, a világ nem látott. De ennek elbeszélése nem egy, hanem több könyv lehetne. Azt azért megemlíthetnénk, hogy amikor a földindulás elültével a jutalomféléket osztogatták lenn a városban — oda már meghívóval ment —, és szép szavak kíséretében egy ünneplőbe öltözött úttörő átnyújtotta a részére kiutalt kristályhamutartót, azt úgy vágta földhöz a megyei előkelőségek és vezetők szeme láttára, hogy az üveg pozdorjává tört. Mert nagybátyám elveit megyei szinten elfelejtették fontolóra venni.

Azért mégis sajnáltam a nénit, és utána somfordáltam. A kecskeólhoz. Pontosan három kecske emelgette benne égnek a fejét, ketten szakállasan, egy pedig gidásan. Majdhogynem az országúti ismerőseim. A néni vízbe áztatott kenyérhéjat kavargatott két vödörben, amibe egy öl káposztalevelet is belekevert. Rám hunyorgott mindig gyulladásos szemével, és erőltetett vidámsággal, nagy bizalmasan ezt mondta:

— Tudod, szeretem az állataim jól tartani.

— Azt látom — mondtam, és még hozzátettem: — Majd jövök. Maradhatnék esetleg éjszakára is?

— Micsoda kérdés! Hiszen tudod jól, hogy te itt mindig otthon vagy, amíg élünk. Még azután is, egy ideig.

A válasz nem nyugtatott meg egészen, de semmi értelme nem

lett volna az elemző töprengésnek. Úgysem kérdezhettem meg mindjárt: mit tudnak, mi van Ilijával? Így, in medias res.

A fiatal mama valóban feküdt. A besütő szeptemberi nap utolsó sugarai megforrósították a betett ablakszemek mögött a levegőt, szinte kibírhatatlan volt. Kézi és gyári kivitelű, egymásra rakott takarók melegítették a fiatal mamát, a feje köré is csavart valamit beduinosan. Két mókusbarna szem világolt a textilrengetegben; az ágy és a fal szögletébe akasztott kis porcelán szenteltvíztartó felett legyek kergetőztek. Az asztalkának kinevezett támlás széken legalább húszféle gyógyszer, olyan se nem árt, se nem használ fajták: vitaminok, enyhe nyugtatók, vas, kalcium. Varrógép a sarokban, ami főképp arra szolgál, hogy ráterítsék a nagykendőt. A mennyezet közepéről vékony zsinóron meztelen, légyipizkos villanykörte lóg alá, a másik sarokban papírból készült szappanosdoboz tetjén hordozható kis televíziókészülék, szálötléssel varrt háziáldás és imakönyv alatt.

Leülök a fiatal mama ágya szélére, a legszélére, és köszönésképpen megsimogatom a bebugyolált fejet. Látom, nehezen ismer meg, aztán elmosolyodik:

— Szégyellj magad, így törődsz szegény anyáddal?

Szeretnék valami kedveset mondani, másfelé terelni a beszéd fonálát, már amennyiben lehetséges, megkérni, hogy bontsa le a kötetést a fejéről, és menjünk ki, sétáljunk egyet, szép a naplemente a köveken. De a fiatal mama megállít, göbös ujjai a csuklómra csukódnak, és mintha egy tizenöt éve megkezdett mondatot kellene befejeznie, olyan természetességgel mondja, mondja, ömlik belőle:

— ...Így kell nekem is befejeznem. Senki, senki nem törődik velem, én itt föl is fordulhatok, még csak az ajtót se nyitják rám.

— Jaj, mama, ne tessék, csak kiszolgálják, nem igaz?

— Ki. Azt, igen — mondja ellenségesen. — De bárcsak ne tennék, inkább beszélgetnének velem. Mert azokat a fájdalokat, amiket nekem kell kiállnom, isten a tanúm, a kutya se bírná elviselni. Nem bizony. De ezek?

A legyeket figyelem a szenteltvíztartó körül, várom, hogy belefúlladjanak, de helyett egyre többen vannak. Mentőötletként azt indítványozom, kapcsoljuk be a tévét, talán éppen van valami.

— Hova gondolsz, gyermekem? Tudod, milyen gyöngye az én szemem? A tévé csak arra jó, hogy megvakítsa az embereket, akik-

nek még jó a látásuk. Talán, ha nem tört volna el az a szemüveg, amit szegény apád még...

— Az ilyesmit évente szokták cserélni — mondom, csak hogy mondjak valamit. — Ha a mama gondolja, elintézhetjük a szemüveget, nem olyan nagy ügy, majd holnap leugrunk.

Fiatal mama nem hallja, amit mondok, fiatal mama csak azt hallja meg, amit akar. A hallásával is baj van, azt mondja. Ha most, most gyorsan másra fordítva a szót, Ilijáról kérdezném? Elvégre tudhatna róla valamit, a hírek erre gyorsabbak, mint a madarak röpte. De elkéstem, akkor kellett volna, rögtön, amikor beléptem, mama már a széken levő dobozok közt matat, kiválaszt magának egyet, a legnagyobbat:

— Eriggy, gyerelem, melegítsd meg a tejet, ott van a kredencen a serpenyőben. De jó meleg legyen!

Engedelmesen ugrom, a gyufa sercen, kékesen ég a butángáz. Viszem a tejet, kicsit ki is löttyen, ahogy megbotlom az ügyetlenül magas küszöbben, a tej gőzöl a füledt meleg ellenére is.

— Tessék, mama.

Mama az edényre pillant, megérinti a serpenyő fanyelét és konykul csillogó szemekkel az ajtóra néz:

— Vidd vissza, gyerelem, és melegítsd meg.

Botorkálok elfele, és arra gondolok, hogy semmiképpen nem lehet több hatvanyolc évesnél. És hogy apámat is úgy üldözte el.

Már nagybátyámnál ültem, mikor eszembe jutott a gázon hagyott tej.

Vacsora után nagybátyám felesége körülményesen elbúcsúzott, és lefeküdt. Ketten maradtunk. Egy darabig ügyetlenül bámultunk magunk elé, mint akik nem is tudják, hol kezdjék a beszélgetést, vagy talán már abba is hagyták, amikor nagybátyám egyenesen a szemembe nézett, és megkérdezte:

— Ilija miatt jöttél? Nekem bevallhatod.

— Miatta is, meg nem is — mondtam hirtelen felbátorodva. — Úgy is lehet venni.

— Tizenöt év után?

— Tizenöt vagy százötven, már mindegy — és megsimogattam a kutya fejét.

— Jól mondod, az aztán tényleg mindegy. Csak azzal a bizonyos *Pionirkával* nem volt mindegy. Remélem, hallottál róla? Akkoriban mindenki a *Pionirkáról* beszélt, még a madarak is csiripelték. Mert a te Ilijád is meg volt indulva, beszélhettek annak, amennyit csak

akartak. Még a te bölcs apád is azt mondta neki, hogy igaz, mindenki a maga szerencséjének a kovácsa, de azért véletlenül se jusson eszébe, hogy a *Pionirkára* menjen. Pedig azt hiszem, mehetett volna, egyenesen másodtisztnak, a hangoltsága is megvolt hozzá meg minden egyebe. A szövetkezetes éjjel-nappal azt fuvolázta a fülébe, hogy már vége azoknak az időknek, amikor egyéni meglátásait úgy vihette végbe, ahogy akarta, vegye fontolóra, mi sülnetne ki abból, ha mindenki a maga feje szerint akarná építeni a szocializmust, továbbá, hogy egyetlen nagy család vagyunk, értse meg, hogy a család, minden, egymást érintő dologban tanácskozni szokott, megvitatni, „átbeszélni” a dolgokat, és csak ezután szülehetnek döntések. Olyasmit válaszolt, hogy tárt kapukat dönget, de szerinte akkora fóruma ennek a mi családuknak nincs, ahol még az ilyen magafajta is fórumhoz juthatnak. Lemarházták, javíthatatlan marhának nevezték, még egyszer leszögezve a könnyebb érthetőség kedvéért: a dolgoknak dialektikus menetük van, ahogy az ember növekedésének is megvan a maga menete, törvényszerűsége, mert ugye az ember előbb gyerek, aztán kamasz és így tovább. Erre képes volt azt mondani, hogy ő már látott olyan kamaszt, aki tizenkét éves korában is bepisilt. Mert annyira ment volna a *Pionirkára*. De elirányították felülről is: gondoljon saját fejlődésére, és ne a rongyrazós luxussal berendezett hajóra, az óceán két partja között. Mert ahogy őt ismerik, egy hét alatt első tisztté léptetnék elő, aztán vége, onnan nincs tovább hová lépkedni, ha csak az óceánba nem, mert vele kapcsolatban az admirális szóba se jöhet, az olyasmi lehiggadt, megfontolt munkát kíván, és lássa csak be nyugodtan: őt se higadtsággal, se megfontoltsággal nem vádolhatja senki.

Hát így. Pár napig még itthon fújta a medvebőrt, énekelt sokat, mert azt tudott, énekelni, korán reggel úgy kieresztette a hangját, hogy az elhallatszott a felső folyásig. Egyszer meg is kérdeztem, mi az, amit a leggyakrabban énekel, azt mondta, saját költeményét; egy soha véget érni nem akaró őrségen költötte, mikor nem volt előírásos, hogy kardnyelű stílusban ácsorogjanak, sőt, minél többet mocorogtak, annál jobb volt az éberség szempontjából. Ilyen válaszai voltak, nekem ugyan tetszettek, de sokaknak nem, és ha nem tévedek, ez volt az utolsó találkozásunk. Hírt, mendemondákat, azt hallottunk eleget róla, többet is, mint igaz, de hát így van ez mindenkiel, aki úgy él, mint Ilija.

— Mért, hát hogy él? — vettem közbe.

— Hogy? Hát nem azt mesélem pont? Szerintem még mindig csak készülődik az életre. Mint az ilyen Iliják mind.

— Az lehet — mondtam, és megkértem nagybátyámat mutatná meg, hol a fekhelyem.

A sötétben sokáig bámultam a láthatatlan mennyezetet, és mint mindig, valahányszor új fekhelyen alszom, különös dolgokra kezdek emlékezni.

Arra a szárnyashangyára gondoltam, amit 1961-ben figyeltem meg egy Duna-parti nyaraló ablakán. Kínlódva kúszott fel az üvegen. Többször is lehessentettem, mert mindig visszasett, és szántam. De a szárnyashangya kitartó volt, az ájulásig próbálkozott. És visszazuhant. Egyszer már majdnem felért, már csak milliméterek hiányoztak. Visszazuhant. Odaléptem, és két ujjal óvatosan feleemelve, áttettem a párkányra. Pár órával később ismét láttam, ahogy az üvegen próbálkozik.

Ez a látvány tönkretette az egész estémet.

A leereszkedés sokkal fájdalommentesebben ment, mint odafelé az út, annál is inkább, mert nem kis képmutatással főkönyvem jöttek rovatába lett lekönyvelve a látogatás. (Különösen a fiatal mamára vonatkozó rész.)

Csalódással vettem tudomásul, hogy a város ez alatt a másfél nap alatt egészen jól megvolt nélkülem; erre engedett következtetni a járókelők közömbös arca, az egykedvűen ácsorgó pálmafák, az alumíniumművek mozdulatlan trafói, az árulkodón turbékoló vadgalambok, a pökhendi, napozó macskák, a Két Matróz GAGGIÁ-ja, melynek pöfékelő tövében változatlan ritmusban mérik a kávé. Hiányomat ellenőrizendő, Jurajt is látni akartam, a FEJEKET, mert hűségre és árulásra számítottam csak, közönyre nem, a közöny fojtogatására, aminél még az áruást is könnyebben viselem el.

És valóban, igazam lett, Juraj nem csalt meg, az összes fej nagy érdeklődéssel bámult, mi több, rokonszenvvel, olyan elnéző félével, amit ha éppen sommázni akartam volna, így mondom, egyenesen a köszemekből olvasva ki: legbölcsebb, amit pillanatnyilag tehetsz, ha a magad dolgaival foglalkozol. A magam dolgai?! — feleseltem vissza gorombán —, hol vannak az én dolgaim? Az ember az abszolút nincstelenség olyan fokára is eljuthat, hogy „dolgai” sincsenek. — Ne hazudozz — mondták a fejek —, nem az a valóság,

amit te akarsz hinni. És mire oda eljutsz, amiről beszélsz, a járkelők se lesznek ilyen közömbösek, a macskák pökhendiek, és a pálmák se ácsorognak majd ilyen egykedvűen. Az lesz a párbeszéd kora. Azzal beszélgethetsz, akivel akarsz, mindenki komolyan vesz majd, Ilijád is, a többiek is. Egyelőre ennyit.

Ez így mind nagyon szép volt, csak éppen sokkal ködösebb és nyakatekertebb annál, hogy mindjárt meg is értem. De hát: a tizenhatodik század szólt hozzám, az a kor, amely nem ment a szomszédba ködös és nyakatekert gondolatokért.

Ilija feleségével hozott össze a sors a Hentesek utcájában, ugrásra a Benedek-rendi apácák kolostorától. A kolostor közelsége éppen kapóra jött, mert így első kézből képzeltem el Verát mint soros nővért, háromszáz évvel odébb, de visszafelé; híres szép válla, amit még a legmodortalanabb fiúk is őszintén megcsodáltak, híres szép válla miniatúr gobelin fölé görnyed. Amikor azt hiszi, se közel, se távol senki, Palestrina legvilágibb dalaiból dúdol, a sikamlósabb részeket többszörös refrénnek fogva fel. Alázatos novícia hajol meg előtte, és hogy magasztos gondolataiban a lehető legkevésbé zavarja, szinte bocsánatkérően suttog: — Tisztelendő főnövér, a fuvarosok meghozták a fát. Már háromszor csengettek. Mi lesz most? — Lányom, ne izgasd fel magad feleslegesen, semmi vész. Már vártuk őket, hetek óta — suttogja vissza Vera, és tovább öltöget. — Igen, tisztelendő főnövér, de ki is kellene őket fizetni. Ezek kétkezi dolgozó emberek, és az állataikat is táplálni kell, hogy a porontyaikról ne is szóljak. Gyorsan kell cselekednünk. — Hát akkor, lányom, lányom, eriggy, és fizess. — Igen, tisztelendő főnövér, de az ajtót meg nem nyithatjuk, férfiszem a Jézus Krisztusén kívül a mi arcunkat meg nem láthatja. — Hát akkor, lányom, tedd, amit a klastromi rendelkezések az ilyen és hasonló esetekre előírnak. — Parasztlány, a mi vidékünkéről való, ahol ismeretlen a hosszas köntörfalazás, rövidség kedvéért csak mondja: Hogy az isten... ezt az egész... Vesztére tette, mert ebben a pillanatban Ingridius főnövér suhan el mellette, ritka muzikális érzékkel megáldva, a gondolatokat — a novíciáékat — is tudja érzékelni. — Ötezer rózsafűzér, lányom, ezenkívül te fogod felaprítani a fát, hogy ezzel is könnyíts a világ bűnein. — Aha — suttogja a novícia, és a portával ellentétes irányban eltűnik. Vera ezalatt szépen haladt a gobelinnel: elkészült egy rózsalevél óarany kallantyúja.

Vera éppen egy büfé teraszán ül; ő is észrevesz, látom, ha tethné, pont az ellenkezőjét tenné, de már késő, ott ülünk egymás

mellett, lelkendezünk képmutatóan, agyba-főbe dicsérjük egymás jó színét, ruháját, frizuráját, következik az időjárás, közös ismerősök, végül az élet mint a fehérjék létezési formája meg úgy általában. Politika is, módjával; még jól emlékszem, amikor röpgyűléseken Vera olyan tüzes kis beszédeket tudott rögtönözni a világpolitika hogy és mikéntjéről, hogy a lélegzetünk is elállt, a semmit is olyan drámaian tudta lefesteni, és abban a mi, névre szóló helyünket. Ekkor ismerkedtek meg Ilijával, és ahogy akkor mondani szokták, dobta Iliját, aki a dobáshoz nem volt hozzászokva. Vera szép volt, most is az, de akkor, szemtelenül fiatalon szebb mindnyájunknál, okos is volt, a lehetőségekhez képest jól is öltözött, mellette csak Ilija jöhetett számításba. Mindezzel maga is tisztában lehetett, csak a pompás Ilija nem, akit vakká tett az ellenállás — Vera ellenállása —, nem tudta, hogy mindez kiszámított, és az egész hűhó célja csak az, hogy feleségül vetesse vele magát. Még a röpgyűléseken rögtönzött beszédek is ezt célozták. Hallottam, gyerekek is lett, aki aztán a nagyszülőkhöz került, és hogy nagyon rosszul éltek, sokat veszekedtek. Az ilyen mendemondáknál figyelembe kell venni, hogy az igazságnál mindig több bennük a költött elem, a túlzás, de azt is, hogy a mendemondák legbenső magja mindig igaz.

Már bántón feszengünk, érezhető megerőltetésünkbe kerül egy-egy új téma felvetése, egy-egy új kérdés. Most, most kérdezem Ilijától, ilyen feltűnően, és ezzel eláruljam, hogy folyton csak erre vártam, amíg itt együtt ültünk, mint kutya az ünnepi asztal alatt a csontot. Vera is tudta, mi a tét, a homlokára volt írva, de vagy mindegy volt már számára, vagy csak sajnáltatni akarta magát, váratlanul megkérdezte:

— Tudod te, hogy mi az a szexuálszadizmus?

— ?

— Szexuálszadizmus. Ilija megtanított rá.

Várta, kérdezősködjek, ő nagylelkűen odalökte a koncot. Akkor azt hittem, nyert ügyem van, csak hagyni kell türelmesen, hadd beszélje ki magát, a többi majd megy, mint a karikacsapás, és még nekem lehet hálás, amiért ilyen türelmesen hallgatom. A bátorító noszogató szavakra sem volt szüksége, az olyanokra, mint a nocsak, a tényleg, az és aztán, és a többiek. Verából ömlött a szó. Micsoda együgyű, ostoba voltam, amikor végzett, még akkor se eszméltem rá, hogy engem is kijátszott, mint Iliját, amire vártam, nem mondta el, csak a maga sérelmeit színezgette, és én auditoriumnak az előbiek szerint kiválón megfeleltem.

— Egy pokol volt, hidd el. Egy pokol.

Segíteni akartam:

— Férfirejtély, negyven felett.

— Ez tetszene neki, ha hallaná. Mert harminchat éves korában kezdte. Megalázott. Hallgattam. Taposott, mint egy férget. Hallgattam. Ivott. Hallgattam. Későn járt haza. Tettem, mintha aludnék. Egyszer felhozta a barátnőjét is. Én a konyhában voltam, onnan hallottam, hogy hazudott neki. És ez elégtétel volt nekem: neki hazudott, előttem nyílt lapokkal játszott. A folyósón voltak, én az edénnyel csörömpöltem. Azt mondta, hogy a kisegítő lehet. Háztartási kisegítő, hallottál már ilyet? Szellemességnek nem rossz, de ő is sokallta, mert percekben belül elmentek. Egész éjszaka zokogtam, a válást Ilija egyetlen szó nélkül vette tudomásul, még csak megkönnyebbültségét se titkolta.

Vera a katedrális láthatatlan tornya felé nézett, és meglepő könnyedséggel csapdosta tőrét a levegőbe:

— Tudod, nem is fáj. Előbb kellett volna. De még ott és akkor is ő volt az, aki az ángolna szerepéhez jutott: ne is haragudjak, de ő elmegy, ilyen típus, senkivel és sehol huzamosabb ideig, ha valaha is szerettem, meg kell, hogy értsem.

Bólogatok, játszom a színházam, és érzem, vesztettem, Vera engem is átvert, Iliját is, csak ő nem várta meg a végét. Még beszélgetünk mindenféle semmiségről, húzzuk az időt, megkérdezi, mikor jártam otthon, mondom, ma jöttem vissza, erre nagyot nézett; mondja, úgy rémlik, hogy otthon nem állt valami jól a szénám már amennyire az én dolgaimhoz érteni lehetett, bólogatok, és szeretném megkérni, legyen életében legalább egyszer szamaritánus, beszéljen nekem Ilijáról, mondjon el mindent, mondja meg, most hol van, és mondja meg őszintén, beszélt-e neki valaha Ilija rólam, és mit. De már elkéstem. Annyira nem alázkodom meg Vera előtt, hogy a telefonját elkérjem. Vera is ért valamelyest a dramaturgiához, mert az órájára pillant, saját rendezésben ijedten felsóhajt, jesszus, ennyi ideig, megbocsáss, így rabolni valakinek az idejét, de hát nem találkozik az ember mindennap régi barátokkal, nem igaz?

— De mennyire, hogy így van — mondom, és a könnyeimmel küszködök, és kocsismód átkozom a pillanatot, amikor elhatároztam, hogy megkeresem Marinovics Iliját, és most itt lótok-futok, mint egy megveszett ikongyűjtő.

Lótok-futok, mint egy megveszett ikongyűjtő, aki mindent rendszerezni akar: kagylót kagyló, ismeretet ismeret, vonzalmat érdeklődés mellé, de aki mindig megkésik egy kicsit, mert az időnek mint fogalomnak többes száma is van; minden tárgy, fogalom más-más időrendszerrel mér, ellentétesekkel és párhuzamosokkal, körkörösekkel. És minél több képpel, fogalommal rakom meg ikonosztázomat, annál nyomorultabban érzem magam, és tudom, ezután s már csak a mindent összekuszáló, zavaros kapkodás következhet, a magyarázkodás, az öngazogtatás és a nevetséges vágyódás a lehetetlen után, például, leülni Ilijával egy csésze kávéra a Két Matrózban, hosszan elbeszélgetni a két bolond pálmáról, a város pökendi macskáiról, horgászszerencséjéről pisztrángvonalon, zavaros fejű nagybátyámról és arról, hogy hogyan törte össze azt a bizonyos kristályhamutartót.